

2.8.2019

EOAK/1280/2019

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Matti Vartia

VANKILAN MENETTELY LÄHIOMAISEN KUOLEMAA KOSKEVAN TIEDON VÄLITTÄMIS- SESSÄ JA HAUTAJAISIA KOSKEVAN POISTUMISLUPA-ASIAN KÄSITTELY

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Riihimäen vankilan menettelyä siskonsa kuolemaa koskevan tiedon välittämisessä. Kantelun mukaan tieto välitettiin siten, että vartija aukaisi sellin oven ja antoi hänelle paperin, jossa luki, että hänen siskonsa oli kuollut. Viestissä oli väärin kirjoitettuna hänen siskonsa nimi sekä myös asiasta ilmoittaneen poliisin puhelinnumero. Kantelun mukaan muissa vankiloissa kuolemasta ilmoittaminen hoidetaan inhimillisemmin.

Kantelussa arvosteltiin vankilan menettelyä siskon hautajaisia koskevan poistumisluvan käsittelyssä ja sitä koskevaan neuvontapyyntöön vastaamisessa. Kantelussa arvosteltiin myös vankilan johtajan toimintaa asiointilomakkeisiin vastaamisessa.

2 SELVITYS

- - -

3 RATKAISU

3.1 Lähiomaisen kuolemaa koskevan tiedon välittäminen

3.1.1 Oikeusohjeita

Valtion virkamieslain 14 §:n mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Virkamiehen on myös käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla.

Vankeuslain 1 luvun 5 §:n mukaan vankeja on kohdeltava oikeudenmukaisesti ja heidän ihmisarvoaan kunnioittaen.

3.1.2 Saatu selvitys

Riihimäen vankilasta saadun selvityksen mukaan vankilaan on jossain vaiheessa iltaa tai yötä 28.–29.7.2018 tullut viestinä tai puheluna ilmoitus siitä, että kantelijan sisko oli menehtynyt. Ilmoituksen oli tehnyt [nimi poistettu] Kuopion poliisilaitokselta. Ilmoituksen perusteella oli vankilassa laadittu asiakirja, johon oli kirjoitettu kantelijan nimi ja sosiaaliturvatunnus, sekä teksti; sisko [nimi poistettu] kuollut. Lisäksi asiakirjassa oli merkintä; ilmoitti [nimi poistettu] Poliisista. Vankilan päivystävä rikosseuraamusesimies on laatinut ilta- tai yöaikaan asiakirjan muistiinpanokseen, jotta hän pystyi välittämään ilmoituksen työvuoron vaihtumisen yhteydessä.

Jostain syystä muistiinpanoksi laadittu asiakirja on annettu tai otettu vankilan päivystyshuoneesta ja toimitettu kantelijalle C5-osastolle sunnuntaina 29.7.2018. Kantelija ei itse muistanut sitä, kuka henkilö lupoi hänelle antoi. Hän kuitenkin kuvaili henkilön olleen kesäajan sijaisvartija eli ns. kesävartija.

C-osaston esimiehenä työskenteli 29.7.2018 rikosseuraamusesimies A ja hänen työvuoronsa päättyi klo 15. A:n muistin mukaan kantelijaa koskeva viesti oli tullut päivystykseen, jonka kautta tieto oli mennyt osastolle. A:n mukaan osastolla työskennellyt vartija on antanut tiedon kantelijalle. A oli tietoinen kantelijan siskon kuolemasta, mutta ei muistanut, miksi hän ei itse ollut vienyt viestiä kantelijalle.

Vankilan päivystävänä rikosseuraamusesimiehenä työskentelivät 28.–29.7.2018 välisenä iltana ja yönä rikosseuraamusesimiehet B ja C. C:n selvityksen mukaan hän ei ole laatinut kanteluliitteessä esitettyä asiakirjaa poliisin ilmoituksesta. C täsmensi vielä 7.3.2019 puhelimitse asiaa siten, että mikäli liitteen kaltainen asiakirja laadittaisiin, niin tällainen on tarkoitettu yksinomaan muistiinpanoksi virkamiehelle, eikä sellaista tulisi missään tapauksessa toimittaa vangille sellaisenaan.

Rikosseuraamusesimies B:tä kuultiin puhelimitse 7.3.2019. B toteaa C:n tapaan, ettei hän muista laatineensa kanteluliitteen mukaista asiakirjaa, mutta koska tällainen on jossain laadittu, niin sen olisi tarkoituksena olla yksinomaan virkamiesten välinen muistiinpano, jollaista vangille ei tulisi toimittaa sellaisenaan. B ei muista sitä, onko poliisista soitettu 28.7.2018 illan aikana.

C-osastolla työskenteli 29.7.2018 esimies A:n lisäksi kuusi vartijaa päivän aikana. Työvuorossa olleilta vartijoilta selvitettiin muistikuvia asian liittyen siltä osin, kuin mahdollista. Työvuorossa olleista vartijoista kuultiin 8.3.2019 suullisesti D:tä ja E:tä. D ei muistanut tapahtumista mitään. E muisteli, että asia oli jollain tavalla tuttu. Kumpikaan ei kuitenkaan muistanut kanteluliitteen asiakirjaa, jossa kantelijan sisaren kuolemasta mainittiin. Vartijoiden tehtäviin ei ylipäätään ole kuulunut tällaisten ilmoitusten tiedoksi antaminen vangeille. Kyseisenä päivänä on C-osastolla työskennellyt myös neljä muuta vartijaa, joista kolme on ollut niin sanottuja kesägartijoita, jotka eivät enää ole virkasuhteessa vankilaan.

Riihimäen vankilan lausunnossa katsottiin, että vankilassa ei ole toimittu asiallisesti ja riittävän hienovaraisesti ilmoitettaessa kantelijalle tämän lähiomaisen kuolemasta. Kantelijalle toimitettu virkamiesten väliseen tiedonvaihtoon liittynyt asiakirja on luovutettu vangille 29.7.2018 jonkun vartijan toimesta. Selvitystyössä ei pystytty nimeämään virkamiehiä tai tarkkaa tapahtumaketjua asiakirjan kulkeutumisen osalta. On kuitenkin todennäköistä, että asiakirja on laadittu päivystävän rikosseuraamusmiehen tai muun virkamiehen toimesta vankilaan soitetun puhelun perusteella. Selvityksessä ei ollut myöskään mahdollista selvittää sitä, soitettiinko puhelu vankilan päivystykseen vai valvomoon, joka toimii puhelinvaihteena viikonloppuisin ja virka-ajan ulkopuolisella ajalla.

Muistiinpanoasiakirja on laadittu virheellisesti. Siihen kirjatut tiedot ovat olleet osin vääriä. Kantelijan siskon etunimi on kirjattu väärin ja ilmoituksen soittaneen poliisin puhelinnumero on ollut väärä. Asiakirjasta on myös puuttunut ilmoittamisajankohta sekä ilmoituksen vastaanottajan tiedot. On siten laadittu harhaanjohtava asiakirja, jota on käsitelty huolimattomasti. Tapahtumaketju on ollut virheellinen, koska muistiinpanoasiakirja on toimitettu sellaisenaan vangille.

Riihimäen vankilassa on käytäntönä vangin omaisen kuolemasta ilmoitettaessa seuraavaa:

- 1) Poliisi tai muu toimivaltainen viranomaisena soittaa tai ottaa yhteyttä vankilaan ilmoitukseen vangin omaisen kuolemasta.
- 2) Viranomaisen puhelun vankilassa vastaanottava virkamies kirjaa asiaan liittyvät tarvittavat muistiinpanot itselleen ja sopii kuolemasta ilmoittavan viranomaisen kanssa siitä, voisiko vanki olla suoraan yhteydessä ilmoittavaan viranomaiseen ilman, että vankila välittäisi tietoa.

- 3) Mikäli ilmoittava viranomaisena ei pysty ottamaan vastaan vangin puhelua tai se olisi jostain syystä mahdotonta, niin ilmoitettu kuolemaa koskeva tieto kirjataan huolellisesti tiedon vastaanottavan virkamiehen toimesta.
- 4) Mikäli kuolemasta ilmoittanut viranomaisena ei ole tuttu tai tunnistettavissa varmuudella, niin tarvittaessa selvitettävä, että kuolemasta ilmoittaja on nimenomaisesti se taho, joka ilmoittaa olevansa.
- 5) Kun tieto ja asiaan liittyvät käytännöt ovat sovittu ja tarkastettu, niin vankilassa sovitaan, kuka antaa asian tiedoksi vangille.
- 6) Mikäli ilmoitus tapahtuu virka-ajan puitteissa, niin tällöin ilmoittamisessa avustaa ensisijaisesti vankilapastori tai vaihtoehtoisesti esimiestehtävissä työskentelevä virkamies.
- 7) Ilmoitus tehdään siten, että asian tiedoksi saava vanki pyydetään rauhalliseen tilaan erilleen muista henkilöistä ja häntä pyydetään soittamaan omaisen kuolemasta ilmoittavalle viranomaiselle. Vangille tarjotaan tukea ja opastusta surutyön tueksi.
- 8) Mikäli vankila antaa omaisen kuoleman tiedoksi vangille, niin myös tällöin vanki pyydetään rauhalliseen tilaan erilleen muista henkilöistä ja hänelle kerrotaan asiasta. Samalla mahdollistetaan vangille yhteydenpito vankilan ulkopuolelle vankilan puhelimitse. On tavallista ja suotavaa, että vanki on puhelimitse yhteydessä muihin omaisiinsa tällaisissa tilanteissa. Ilmoitustilanteessa ja selkeästi asiaan liittyvässä tilanteessa vangilla on mahdollisuus käyttää virkamiehen puhelinta yhteydenpitoon.
- 9) Vangin kanssa keskustellaan ja hänelle tarjotaan keskustelutukea surutyön tukemiseksi. Vanki voidaan tarvittaessa ohjata myös vankilan psykologille tai vankilapastorille keskustelemaan. Lisäksi vankia opastetaan hautajaisiin liittyvien mahdollisten poistumislupa-asioiden suhteen, kuinka tulisi toimia ja minkälaisia liitteitä lupakäsittelyyn tulee toimittaa.
- 10) Mikäli omaisen kuolemasta ilmoittaminen vaikuttaa tuottavan vangille poikkeuksellisen voimakasta mielipahaa ja surua, niin tällöin vangin psyykkistä vointia seurataan siten, että vangin kanssa käydään säännöllisesti keskusteluja, joiden avulla hänen mielialaansa voidaan seurata.

Edellä kuvattu malli on ollut se, jollaista kaikkien vankilan esimiesten tulisi noudattaa. Kantelijan kantelussa esittämän tapahtumaketjun osalta vankila pahoittelee virheellistä ja tilanteeseen sopimatonta menettelyä asiassa. Virhe on tapahtunut ja asiaa selvittäessä ei pystytty tarkasti määrittelemään, mistä tai keiden virkamiesten toimesta virheellinen menettely on aiheutunut. Asiaan liittyen vankilassa on käyty vankilan johdon ja esimiesten kesken ohjauskeskusteluja, joiden mukaisesti edellytetään, että vastaavissa tilanteissa noudatetaan vankilan toimintamallin mukaista menettelytapaa.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön lausunnossa yhdytään Riihimäen vankilan näkemykseen siinä, että vankilassa ei ole toimittu asiallisesti ja riittävän hienovaraisesti ilmoittaessa kantelijalle hänen siskonsa kuolemasta. Keskushallintoyksikkö pitää kuitenkin selvityksessä esitettyä vankilan käytäntönä olevaa toimintamallia hyvänä. Koska vankilassa on esimiehiä edellytetty jatkossa toimimaan kyseisen toimintamallin mukaisesti, ei asia anna keskushallintoyksikölle aihetta enempään. Keskushallintoyksikkö kuitenkin toteaa, että Riihimäen vankilassa olisi tarkoituksenmukaista saattaa toimintatapa vankilassa kaikkien virkamiesten tietoon, ellei näin ole vielä tehty.

Keskushallintoyksikkö toteaa lisäksi, ettei sen tietoon ole aikaisemmin tullut vastaavia tapauksia, joissa lähiomaisen kuolemasta ilmoittamisessa ei olisi toimittu asiallisesti tai riittävän hienovaraisesti. Keskushallintoyksikön käsityksen mukaan kyse on ollut yksittäistapauksesta, eikä valtakunnalliselle ohjeistukselle ole tarvetta.

3.1.3 Kannanotto

Omaisien kuolemasta ilmoittaminen on tilanne, joka edellyttää hienovaraisuutta ja inhimillistä toimintatapaa. Saadun selvityksen mukaan Riihimäen vankilassa on sinällään asianmukaiset toimintatavat siitä, millä tavalla tulee menetellä ilmoitettaessa vangille hänen omaisensa kuolemasta. Kantelijan tapauksessa ongelmana on se, että vankilassa ei ollut toimittu näiden käytäntöjen mukaisesti. Vankilan selvityksessä onkin pahoiteltu virheellistä ja tilanteeseen sopimatonta menettelyä.

Tapauksessa omaisen kuolemasta ilmoittaminen on tapahtunut siten, että vartija on ainoastaan antanut kantelijalle paperin, jossa on todettu hänen siskonsa kuolleen. Kantelijalle annetussa paperissa siskon nimi oli vielä väärin kirjoitettu ja asiasta ilmoittaneen poliisin puhelinnumero oli väärä. Kantelija pystyi samaan varmuuden siskonsa kuolemasta vasta sen jälkeen, kun hän sai soittaa veljelleen. Yhdyn vankilan ja keskushallintoyksikön näkemykseen siitä, että tapauksessa ei ole toimittu asiallisesti ja riittävän hienovaraisesti vangin lähiomaisen kuolemasta ilmoitettaessa. Vaikuttaa siltä, että tilanteessa ei ole etukäteen selvitetty ja mietitty, miten tilanteessa tulee toimia.

Vankila on pyrkinyt selvittämään tapahtumia ja sitä, mistä syystä tai keiden virkamiesten toimesta virheellinen menettely on aiheutunut. Kuulluilla henkilöillä ei kuitenkaan ollut asiaa selvittäviä muistikuvia. Asiaa selvitettäessä tapahtumista oli yli puoli vuotta, mikä ymmärrettävästi vaikuttaa muistamiseen. Kuitenkin tapauksen poikkeuksellisuus huomioiden olisi mielestäni ollut odotettavissa, että paikalla olijoiden muistikuvat tapauksesta olisivat olleet selvemmiä.

Selvityksen perusteella vaikuttaa siltä, että ns. kesägartija on hoitanut asiasta kantelijalle ilmoittamisen, mutta selvityksestä ei ilmene, onko joku kehottanut häntä tekemään sen. En pidä kuitenkaan kovin todennäköisenä, että kesägartija olisi oma-aloitteisesti ottanut viestin ja päättänyt toimittaa sen kantelijalle. Kyse ei ole tehtävästä, joka ylipäättään soveltuisi täyttää koulutusta vailla olevan kesägartijan tehtäväksi. Selvityksen perusteella C-osaston rikosseuraamusosaston esimies A on ollut paikalla kyseisenä aikana, hän ollut tietoinen kantelijan siskon kuolemasta ja että vartija ilmoitti asiasta kantelijalle. Selvityksestä ei ilmene syytä siihen, miksi A ei ole huolehtinut siitä, että asiasta ilmoittamisessa olisi menetelty vankilassa noudatetun käytännön mukaisesti.

Selvityksen mukaan vankilan johdon ja esimiesten kesken on käyty asiaan liittyen ohjauskusteluja, joissa on edellytetty, että vastaavissa tilanteissa noudatetaan vankilan toimintamallin mukaista toimintatapaa. Keskushallintoyksikkö katsoi, että vankilan toimintamalli olisi tarkoituksenmukaista saattaa kaikkien virkamiesten tietoon, ellei näin ole vielä tehty. Voin yhtyä keskushallintoyksikön edellä toteamaan, koska muussa tapauksessa asianmukaisesta toimintamallista tietämättömät virkamiehet voivat menetellä asiassa virheellisesti, kuten kantelijan tapauksessa on menetelty.

Koska vankilassa on ryhdytty edellä mainittuihin toimenpiteisiin asiassa, pidän riittävä kiinnittää vankilan huomiota asianmukaiseen menettelytapaan omaisen kuolemasta ilmoitettaessa.

3.2 Hautajaisia koskevan poistumisluvan käsittely ja neuvonta

3.2.1 Oikeusohjeita

Poistumisluvasta erittäin tärkeästä syystä säädetään vankeuslain 14 luvun 5 §:ssä. Sen mukaan

Vangille on annettava lupa tarpeellisen valvonnan alaisena lyhyeksi aikaa poistua vankilasta Suomen alueelle vakavasti sairaana olevan lähiomaisen tai muun läheisen tapaamista samoin kuin lähiomaisen tai muun läheisen hautaan saattamista varten taikka muusta vastaavasta erittäin tärkeästä syystä.

Lupa voidaan evätä, jos epäminen on tarpeen karkaamisen, vapauttamisyhteyden tai uuden rikoksen estämiseksi taikka muusta vastaavasta painavasta syystä.

Poistumislupamenettelyistä säädetään valtioneuvoston vankeudesta antaman asetuksen 47 §:ssä. Sen mukaan

Jos poistumislupaa haetaan tärkeästä tai erittäin tärkeästä syystä, vangin on annettava riittävä selvitys hakemuksensa tueksi. Vangin on jätettävä hakemuksensa käsiteltäväksi hyvissä ajoin ennen haettavaa poistumisajankohtaa.

Poistumislupahakemukset on käsiteltävä viivytyksettä. Jos poistumisluvasta päättäminen on Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön päätösvallassa, hakemus on vankilan lausunnon kanssa viipymättä toimitettava keskushallintoyksikköön.

Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

3.2.2 Saatu selvitys

Riihimäen vankilasta saadun selvityksen mukaan rikosseuraamusesimies A on 29.7.2018 ennen lomalle lähtöään kertonut kantelijalle jättävänsä poistumislupaansa liittävistä opastustarpeista viestin sijaiselleen. Kantelijaa koskeva tukipyyntö on ollut CD-osastojen esimiesten toimistossa ja sen on nähnyt ainakin tuolloin D-osaston esimiestehtäviä hoitanut rikosseuraamusesimies F.

Rikosseuraamusesimies F on kertonut 30.7.2018 keskustelleensa kantelijan kanssa poistumislupaansa liittävistä tukitarpeistaan. F on kuitenkin jättänyt asian C-osaston vastuuesimiehelle todeten, että A:n jättämä viesti kantelijan tukitarpeesta oli hänelläkin tiedossa.

Mainittuna ajankohtana CD-osastoilla työskenteli ma. rikosseuraamusesimiehenä G. Toimipaikavastuun osalta hän on ollut C-osastojen esimiehenä ajalla 30.7.–1.8.2018. G:ltä sähköpostitse saadun selvityksen mukaan A:n jättämä lappu ei ole ollut hänen nähtävillä, eikä G:llä ole muistikuvia tapahtumista. G:n mukaan esimiestöiden jakautumisessa oli epäselvyyttä siitä, mitkä asiat olivat hoidossa ja missä vaiheessa. G kertoo, että olisi auttanut kantelijaa, mikäli olisi asiasta tiennyt. G kertoo myös aiemmin toimineensa vastaavalla tavalla vankien omaisiin liittyneissä hautajaisjärjestelyissä. G ei ylipäätään muista asioineensa kantelijan kanssa, eikä G ole tarkastellut C-osaston esimiehen toimistossa olleiden muovitaskujen sisältöjä.

Kantelija on 24.8.2018 käynyt vankilan psykologin vastaanotolla ennen siskonsa kuolemaa tehdyn suunnitelman mukaisesti. Psykologi toteaa selvityksessään samoin, että poistumislupa-asia tuli esille keskustelussa. Hän kertoo pyytäneensä kantelijalta luvan tiedustella poistumislupa-asian käsittelystä apulaisjohtajalta tai papilta riippuen siitä, kuka olisi tavoitettavissa kyseisenä päivänä. Psykologin mukaan kantelijan poistumislupaansa liittymen ei ollut minkäänlaisia kirjauksia

vankitietojärjestelmässä, vaikka lupa-ajankohta oli jo viikon sisällä. Psykologi kertoo tiedustelleensa vankilan apulaisjohtajalta kantelijan poistumisluvasta.

Apulaisjohtaja oli löytänyt kantelijan toimittaman suljetun kirjeen vankilan johtajan postilokeroista. Kirjeen toimitusaikaan vankilan johtaja on ollut vuosilomalla ja suljettu, nimenomaisesti vankilan johtajalle kohdennettu kirje on jäänyt johtajan sijaisena toimivalta apulaisjohtajalta avaamatta. Tällaisten nimenomaisesti johtajalle kohdistettujen kirjeiden osalta noudatetaan erityistä tarkkuutta siitä, ettei kirjeitä voi aukaista kuka tahansa. Apulaisjohtaja arvioi kuitenkin, että kirje sisältää kantelijan poistumislupa-anomuksen liittyvää aineistoa ja avasi kirjeen. Kirjeessä oli kantelijan toimittama poistumislupa-anomus sekä siihen tarvittavat liitteet. Apulaisjohtaja on kirjannut poistumislupa-anomuksen vankitietojärjestelmään ja tehnyt asiassa vankilan esityksen. Lisäksi apulaisjohtaja on ollut yhteydessä Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköön lupakäsittelyn kiireellisyyden vuoksi. Keskushallintoyksikkö on ratkaissut asian samana päivänä kuin se on kirjattu vankitietojärjestelmään.

Kantelijan poistumislupa-anomus siskonsa hautajaisiin liittyen on kirjattu vankitietojärjestelmään 24.8.2018. Lupaa on vankilanjohtajan esityksenä esitelty myönnettäväksi 24.8.2019 apulaisjohtajan toimesta. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikössä pääjohtaja on samana päivänä tehnyt myönteisen lupapäätöksen vankeuslain 14 luvun 5 §:n mukaisesti ja poistumislupa on myönnetty saatettuna Kuopioon 1.9.2018 klo 11.30–15.30 väliselle ajalle. Poistumislupa on toteutunut lupaehtoja noudattaen.

Riihimäen vankilan lausunnossa katsotaan, että kantelijan poistumislupakäsittelyn osalta tapahtumaketju on tuottanut tavoitteen mukaisen toteutuneen poistumisluvan, siltä osin päätöksenteossa ei vaikuta olevan ristiriitaa lainmukaisuuden kannalta.

Kantelijan poistumislupavalmisteluihin liittyneen tukipyynnön osalta tapahtumaketju on ollut toimimaton. Esimiestehtävää 29.7.2018 suorittaneen rikosseuraamusesimies A:n ja kantelijan välinen keskustelu olisi jo sellaisenaan tullut johtaa siihen, että A olisi opastanut kantelijaa asiassa. Kantelijaa olisi voitu suullisesti ohjeistaa hankkimaan tarvittavat todistukset ja kirjata poistumislupasuunnittelusta tiedot vankitietojärjestelmään. Kantelija on asunut C5-osastolla, jonka ulkoilu-aika on sunnuntaisin klo 8:45–9:45. Ajankohta on huomattavan aikaisin suhteutettaessa se A:n työvuoroon samana päivänä. Ajankäytöllisesti kantelijan tukipyynnön olisi ollut tarkoituksenmukaista reagoida heti sunnuntaina 29.7.2018.

A on siirtänyt asian toiselle C-osaston esimiehelle ja hän on kertonut kantelijalle välittävänsä mainitun tukipyynnön. Seuraavien päivien osalta sekä C-osaston rikosseuraamusesimies G ja D-osaston rikosseuraamusesimies F ovat kuitenkin jättäneet tukipyynnön huomioimatta. Tämä on osaltaan vaikuttanut asiassa. Kumpi tahansa esimiehistä olisi voinut A:n tavoin keskustella kantelijan kanssa ja kirjata tarvittavat valmistelutiedot vankitietojärjestelmään. Samalla kantelijalle olisi voitu antaa ohjeet lupaliitteiden ja lupa-anomuksen toimittamisesta.

Työnjaon kannalta C-osaston esimiesvastuussa on ensisijaisesti ollut G. Hänen oman selvityksensä mukaan hän ei ole tarkastellut CD-osastojen esimiesten pöydällä olleita muovitaskuja. G:n työtapana C-osaston esimiehenä vaikuttaa olleen puutteellinen, koska muovitaskujen sisällön välttely on ollut omiaan vaikuttamaan asioiden kulkuun poistumislupavalmistelujen kannalta. Riihimäen vankilan johtaja kiinnittää huomiota C-osaston esimiestyöhön ja edellyttää, että osastosta vastaavan rikosseuraamusesimiehen tulee oma-aloitteisesti pyrkiä tarkastamaan ja käsittelemään kaikkia esille tulevia tehtäviään. G ei ole enää virkasuhteessa Riihimäen vankilassa.

Kantelija on jostain syystä lähettänyt poistumislupa-anomuksen suljetussa kirjeessä vankilan johtajalle. Vankilan sisäpostin jaon yhteydessä kirjekuori on jaettu johtajan postilokeroon, josta sitä ei otettu käsiteltäväksi ennen 24.8.2018. Vankilan johtajan vuosiloman sijaisena on toiminut

apulaisjohtaja, joka on alkuun arvioinut johtajalle osoitetun kirjeen olevan jollain tavoin henkilökohtainen, ettei hän ole sitä avannut. Psykologin kautta esille tulleen kantelijan poistumislupa-asian selvittämisen perusteella kirje kuitenkin avattiin. Kirjeen perusteella kantelijan lupa-asia käsiteltiin kiireellisesti vankilassa ja keskushallintoyksikössä. Kantelija on saanut lupapäätöksen tiedoksi noin viikkoa ennen hautajaisia.

Kantelijan opastuksen kannalta vankilan esimiesten toiminta ei ole ollut kaikilta osin hallintolain 2 luvun hyvän hallinnon perusteiden mukaista. Ongelman kannalta tiedonkulku ja yksittäisten virkamiesten työtavat ovat vaikuttaneet siihen, että kantelija on kokenut tilanteen kokonaisuutena hankalaksi. Vankilan johtaja tarkentaa, että lomien ym. pidempien poissaolojen aikana hänelle postissa tulevat lähetykset voidaan johtajan sijaisen toimesta avata sisällön selvittämiseksi. Riihimäen vankilan johtaja kiinnittää erityistä huomiota siihen, että virkavastuullaan esimiestyötä tekevät henkilöt huolehtivat toimintansa puitteissa hyvän hallinnon perusteiden noudattamisesta.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön lausunnossa todetaan, että hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Riihimäen vankilan virkamiesten olisi tullut neuvoa kantelijaa hautajaisia koskevan poistumislupahakemuksen tekemisessä. Lisäksi olisi tullut varmistaa, että poistumislupahakemus tulee myös käsiteltyä. Koska Riihimäen vankilan johtaja on jo kiinnittänyt huomiota C-osaston esimiestyöhön sekä kiinnittänyt esimiestyötä tekevien huomiota hyvän hallinnon perusteisiin ja tarkentanut käytäntöä kirjeiden avaamisen osalta, niin asia ei anna keskushallintoyksikölle aihetta enempään.

3.2.3 Kannanotto

Saadusta selvityksestä ilmenee yksityiskohtaisesti tapahtumien kulku ja siihen osallistuneiden virkamiesten toiminta asiassa. Selvityksestä ilmenee, että kantelija ei ollut saanut pyytämäänsä ja hänelle luvattua neuvontaa siitä, miten hänen tulee käytännössä toimia päästäkseen siskonsa hautajaisiin.

Käsitykseni mukaan kantelijan pyytämässä neuvonnassa oli kyse yksinkertaisista asioita, jotka eivät edellytä erillistä selvittämistä vaan jotka kuuluvat rikosseuraamusesimiesten yleiseen tietämykseen. Vankilan lausunnossa katsotaankin, että rikosseuraamusesimies A:n ja kantelijan keskustelun olisi jo sellaiseen tullut johtaa siihen, että hän olisi opastanut kantelijaa siinä, miten hänen tuli toimia lupaliitteiden ja lupa-anomuksen toimittamisesta. A:n selvityksestä ei myöskään ilmene syytä siihen, miksi hän ei olisi voinut saman tien itse vastata kantelijan pyyntöön vaan siirsi asian seuraavaksi vuoroon tulevalle rikosseuraamusesimiehelle. Vankilan lausunnossa arvosteltiin myös rikosseuraamusesimies G:n ja osittain rikosseuraamusesimies F:n toimintaa kantelijan tukipyyntöjen osalta.

Voin yhtyä vankilan johtajan näkemykseen siitä, että kantelijan opastuksen kannalta vankilan esimiesten toiminta ei ole kaikilta osin ollut hallintolain hyvän hallinnon perusteiden mukaista. Selvityksestä ilmenee, että vankilan johtaja on jo kiinnittänyt huomiota C-osaston esimiestyöhön. Edellä todetun perusteella pidän asiassa riittävänä kiinnittää vankilan huomiota hallintolain mukaiseen neuvontavelvollisuuteen.

Selvityksestä ilmenee, että poistumisluvan käsittelyä on viivästyttänyt se, että kantelija oli lähettänyt poistumislupa-anomuksen suljetussa kirjeessä vankilan johtajalle sisäpostitse johtajan ollessa vuosilomalla. Vankilan johtajan sijaisena toiminut apulaisjohtaja ei ollut avannut kirjettä, koska hän oli arvioinut sen olevan vankilan johtajalle osoitettu henkilökohtainen kirje. Selvityk-

sen mukaan vankilan johtaja on tämän johdosta tarkentanut, että lomien ynnä muiden pidempien poissaolojen aikana hänelle tulevat lähetykset voidaan avata sisällön selvittämiseksi. Todekkoon, että käsitykseni mukaan vangin vankilan johtajalle osoittamat kirjeet ovat lähtökohdaisesti virkapostia eikä johtajan henkilökohtaista postia, jolloin johtajan sijaisena toimiva virkamies voi ja hänen tuleekin ne avata ja lukea.

Selvityksestä ilmenee, että vankilassa ja keskushallintoyksikössä on tämän jälkeen toimittu riipeästi poistumisluvan käsittelyssä ja kantelijalle oli jo samana päivänä tehty myönteinen poistumislupapäätös.

3.3. Asiointilomakkeisiin annetut vastaukset

Kantelukirjeen liitteenä on 30.7. ja 3.8.2018 päivätyt vankilan johtajalle osoitetut asiointilomakkeet, joissa kantelija kertoo saaneensa tiedon siskonsa kuolemasta vartijan välityksellä toimitulla virheellisellä viestillä. Vankilan johtaja on vastannut asiointilomakkeisiin heti samana päivänä.

Keskushallintoyksikön käsityksen mukaan johtaja on vastannut asiointilomakkeeseen asianmukaisesti ja viipymättä. Voin yhtyä keskushallintoyksikön edellä toteamaan. Vankilan johtajan vastauksissa ei ole sellaista, joka antaisi minulle aihetta toimenpiteisiin.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.1 esittämäni käsityksen menettelyn virheellisyydestä lähiomaisen kuolemaa koskevan tiedon välittämisessä ja kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen menettelyn virheellisyydestä poistumisluvan hakemista koskevan neuvontavelvollisuuden osalta Riihimäen vankilan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Riihimäen vankilan johtajalle.

Lähetän tämän päätöksen tiedoksi myös Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskukselle ja Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle.